

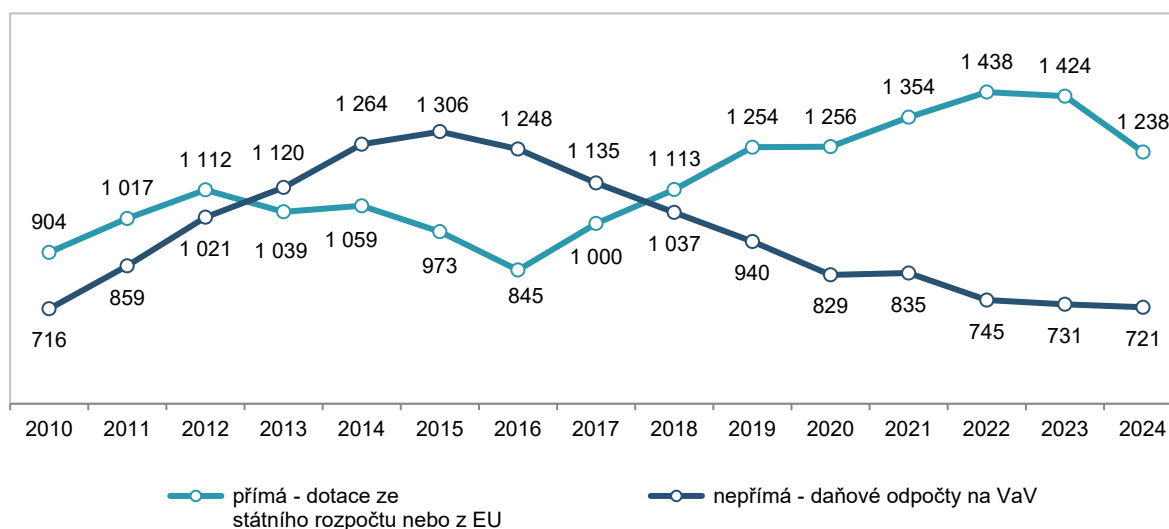
3.2 Celková veřejná podpora VaV v soukromých podnicích

3.2.1 Počet podniků využívajících veřejnou podporu na výzkum a vývoj

V roce 2024 využilo v Česku některou z forem veřejné podpory VaV celkem 1 830 soukromých podniků. Kromě 721 firem, které využily daňový odpočet na VaV, 1 238 soukromých podniků ve stejném roce získalo na VaV přímou podporu z veřejných zdrojů prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU. V roce 2024 využilo jak přímou, tak nepřímou veřejnou podporu VaV 129 soukromých firem, tj. 7 % z firem, které využily v tomto roce veřejnou podporu pro VaV.

Upozornění č. 5: Firma může daňový odpočet na VaV uplatnit pouze na projekty, na které nedostala přímou finanční podporu z veřejných zdrojů. Firma ale může zároveň využít jak přímou, tak i nepřímou podporu VaV, pokud je využije na rozdílné projekty.

Graf 19: Počet soukromých podniků v Česku podle typu získané veřejné podpory na VaV

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

V letech 2013 až 2017 využívaly firmy v Česku více daňovou podporu než přímou prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU. V posledních šesti letech naopak převažují firmy, které čerpají na VaV přímé dotace. V roce 2024 jich bylo o 517 více než těch, které si za tento rok ve svém daňovém přiznání uplatnily daňový odpočet na VaV. *Podrobněji viz graf č. 19.*

Tab. 1 Soukromé podniky v Česku, které pro VaV získaly veřejnou podporu podle její formy

	Počet					% z podniků provádějících VaV				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Celkem	1 929	2 036	2 026	2 003	1 830	74%	75%	72%	69%	66%
Přímá celkem	1 256	1 354	1 438	1 424	1 238	48%	50%	51%	49%	45%
Domácí - dotace ze SR ČR	996	981	964	973	998	38%	36%	34%	33%	36%
Zahraniční - dotace z EU	374	487	601	601	370	14%	18%	21%	21%	13%
Nepřímá - daňové odpočty na VaV	829	835	745	731	721	32%	31%	26%	25%	26%

Pozn.: Údaje za celkem se nemusí rovnat součtu za jednotlivé druhy podpory – na různé projekty může firma využít různou podporu.

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Z celkového počtu 2 770 soukromých firem provádějících v Česku VaV (zdroj: Roční zjišťování VTR 5-01) si za rok 2024 uplatnila daňový odpočet na realizaci projektů VaV čtvrtina z nich, tj. výše zmíněných 721 firem v porovnání s polovinou za rok 2015. Přímou podporu z veřejných zdrojů prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU získalo v roce 2024 celkem 1 238 soukromých podniků, tj. 45 % z těch, co ve stejném roce prováděly VaV. Ať už přímou či nepřímou veřejnou podporu VaV využilo celkem 1 830 firem, tj. 66 % z těch co ve stejném roce tuto činnost prováděly. Meziročně tento počet poklesl o 9 %. *Podrobněji viz tabulka č. 1.*

Upozornění č. 6: Pokud srovnáváme počet soukromých firem, které za dané zdaňovací období využily daňový odpočet na VaV s celkovým počtem soukromých firem provádějících VaV v daném roce získaným z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01, je nutno brát v potaz následující skutečnosti:

- podniky nemusí své výdaje na VaV uplatnit za dané zdaňovací období, ale mohou je v případě ztráty buď celé, nebo jejich část převést k uplatnění do dalších let (nejpozději však do 3 let od jejich vzniku);
- podniky nemohou využít daňovou podporu na stejné projekty, na které získaly přímou dotaci ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU a
- za všechny podniky, které za dané zdaňovací období využily daňovou podporu VaV, nemusí být k dispozici potřebné údaje z Ročního zjišťování VTR 5-01.

Firmy v posledních letech častěji využívají přímé dotace ze státního rozpočtu než nepřímou veřejnou podporu prostřednictvím daňových odpočtů na VaV. Jde především o financování prostřednictvím dotačních programů administrovaných Ministerstvem průmyslu (TRIO²⁷, Country for Future, nově pak TWIST) nebo Technologickou agenturou ČR (program TREND²⁸). Tyto státní dotace v roce 2024 získalo 998 soukromých firem. Evropské prostředky na podporu podnikového VaV získalo 370 soukromých podniků. Financování VaV ze zdrojů EU zahrnuje především strukturální a investiční fondy. V případě podniků se na tom podílely v minulosti operační programy Výzkum a Vývoj pro Inovace (VaVpl) a Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (PIK) a nově operační program Technologie a Aplikace pro Konkurenceschopnost (TAK)²⁹.

Z hlediska vlastnictví sledovaných soukromých firem získalo v roce 2024 přímou veřejnou podporu nebo využilo daňový odpočet na VaV 1 537 tuzemských firem ve srovnání s 293 firmami pod zahraniční kontrolou. Jestliže u tuzemských firem na nějakou formu veřejné podpory dosáhlo 71 % z celkového počtu soukromých domácích firem provádějících VaV v daném roce, v případě firem pod zahraniční kontrolou to byla polovina. Pokud jde o rozložení těchto firem podle jejich velikosti, častěji dosáhnou na veřejnou podporu malé podniky než ty velké. *Podrobné údaje nabízí následující tabulka č. 2 nebo tabulka č. 17 v tabulkové příloze.*

Tab. 2 Podniky, které získaly jakoukoliv veřejnou podporu na VaV podle vlastnictví, velikosti a odvětví

	Počet			Struktura (celkem = 100 %)			Podíl (v %)*		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Celkem	2 026	2 003	1 830	100%	100%	100%	72%	69%	66%
podniky pod tuzemskou kontrolou	1 694	1 680	1 537	84%	84%	84%	76%	73%	71%
podniky pod zahraniční kontrolou	332	323	293	16%	16%	16%	56%	53%	49%
podle velikosti (počet zaměstnanců)									
malé podniky (0-49)	1 122	1 123	1 055	55%	56%	58%	81%	76%	75%
střední podniky (50-249)	590	582	497	29%	29%	27%	65%	62%	57%
velké podniky (250+)	314	298	278	15%	15%	15%	61%	59%	59%
podle odvětví (sekce CZ-NACE)									
Zpracovatelský průmysl (C)	917	903	795	45%	45%	43%	64%	60%	56%
Informační a komunikační činn. (J)	328	326	283	16%	16%	15%	76%	69%	66%
Profesní, vědecké a techn. činn. (M)	361	356	349	18%	18%	19%	82%	80%	78%
ostatní odvětví	420	418	403	21%	21%	22%	85%	85%	85%

* Podíl na celkovém počtu soukromých firem v dané skupině, které v daném roce prováděly výzkum a vývoj.

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Následující tabulka č. 3 pak uvádí podrobné údaje o tom, jakou formu veřejné podpory využily soukromé firmy pro svůj výzkum a vývoj v roce 2024 z hlediska jejich vlastnictví, velikosti a převažující ekonomické činnosti.

Podniky pod zahraniční kontrolou využívají více daňovou než přímou podporu VaV, u tuzemských podniků je tomu naopak. Daňovou podporu VaV v roce 2024 využilo 32 % zahraničních firem provádějících v Česku VaV, přímou podporu získalo 18 % těchto podniků. I velké podniky více využívají daňovou podporu VaV (195 firem v roce 2024) než dotace na VaV ze státního rozpočtu (112 firem) nebo ze zdrojů EU (38 firem). Malé a

²⁷ Posláním programu TRIO (2016–2021) bylo podpořit aktivity v průmyslovém výzkumu a experimentálním vývoji, které budou využívat a dále rozvíjet potenciál v oblasti klíčových technologií (Key Enabling Technologies, dále jen „KETs“).

²⁸ Program TREND (2020–2027) má za cíl podpořit VaV projekty zaměřené na výrobní, digitální a kybernetické technologie. Jedná se o program MPO, který administruje Technologická agentura ČR.

²⁹ <https://optak.gov.cz/>

střední podniky pro své VaV činnosti naopak preferují přímou podporu. Obdobné konstatování z hlediska sledovaných odvětvových sekcí platí i pro podniky v Profesionálních, vědeckých a technických činnostech (CZ-NACE M). V roce 2024 využila v této odvětvové sekci více než polovina (55 %) firem provádějících VaV přímou podporu ze státního rozpočtu v porovnání s pětinou (21 %), která využila nepřímou veřejnou podporu prostřednictvím daňových odpočtů na VaV (tabulka č. 3).

Tab. 3 Soukromé podniky, které v roce 2024 získaly danou formu veřejné podpory VaV

	Přímá podpora VaV ze státního rozpočtu ČR			Přímá podpora VaV ze zdrojů EU			Nepřímá - daňová podpora VaV		
	Počet	Celk=100	Podíl*	Počet	Celk=100	Podíl*	Počet	Celk=100	Podíl*
Celkem	998	100%	36%	370	100%	13%	721	100%	26%
podniky pod tuzemskou kontrolou	888	89%	41%	330	89%	15%	531	74%	24%
podniky pod zahraniční kontrolou	110	11%	18%	40	11%	7%	190	26%	32%
podle velikosti (počet zaměstnanců)									
malé podniky (0-49)	645	65%	46%	239	65%	17%	293	41%	21%
střední podniky (50-249)	241	24%	27%	93	25%	11%	233	32%	27%
velké podniky (250+)	112	11%	24%	38	10%	8%	195	27%	41%
podle odvětví (sekce CZ-NACE)									
Zpracovatelský průmysl (C)	368	37%	26%	160	43%	11%	386	54%	27%
Informační a komunikační činn. (J)	120	12%	28%	70	19%	16%	130	18%	30%
Profesní, vědecké a techn. činn. (M)	246	25%	55%	80	22%	18%	93	13%	21%
ostatní odvětví	264	26%	56%	60	16%	13%	112	16%	24%

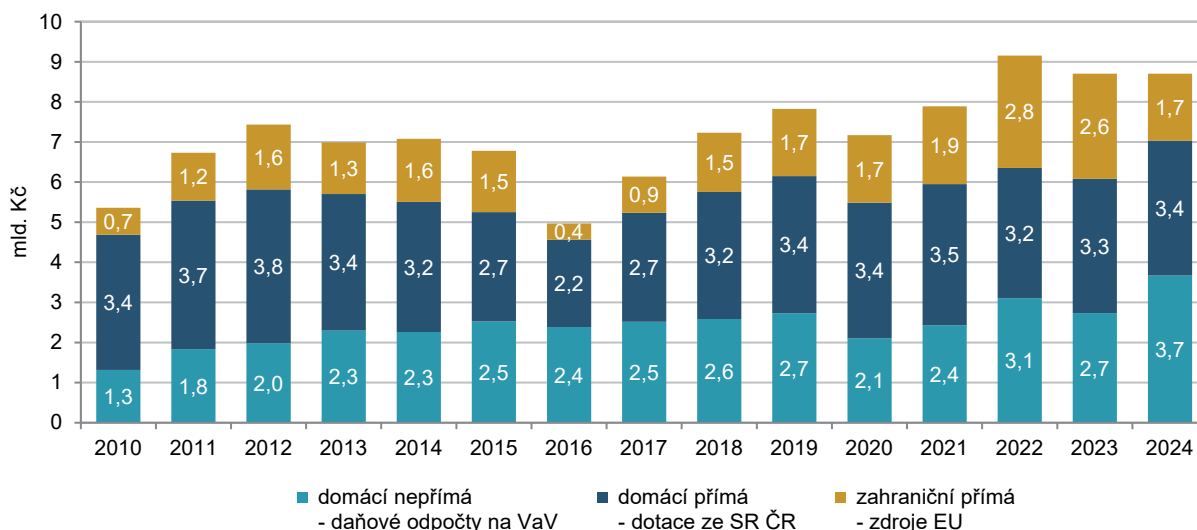
* Podíl na celkovém počtu soukromých firem v dané skupině, které podle údajů z ročního zjišťování VTR 5-01 prováděly VaV.

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

3.2.2 Veřejné výdaje na výzkum a vývoj prováděný v soukromých podnicích

Podniky financují svoji VaV činnost převážně z vlastních či jiných podnikových zdrojů. V roce 2024 se v Česku tyto zdroje podílely z 95 % na financování VaV prováděného v soukromých podnicích. V absolutním vyjádření se jednalo o částku 87 mld. Kč. Prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU soukromé firmy získaly zbylých 6 %, tj. 5,1 mld. Kč. Většina z těchto prostředků (3,4 mld. Kč) šla na vrub přímých dotací ze státního rozpočtu. Stát tak financoval 3,7 % z celkových výdajů na VaV vynaložených v soukromých podnicích.

Graf 20: Veřejná podpora VaV v soukromých podnicích v Česku podle její formy (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Díky daňovým odpočtům na VaV ušetřily firmy v roce 2024 již několikrát zmíněných 3,7 mld. Kč. Spolu s přímou podporou ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU tak získaly dohromady 8,7 mld. Kč. Oproti roku 2023 se výše celkové veřejné podpory VaV v soukromých podnicích nezměnila. Pokles zahraniční veřejné podpory VaV (ze zdrojů EU) byl plně kompenzován zvýšením daňové podpory VaV. Pomocí přímé podpory

financované ze zdrojů EU získaly v roce 2024 soukromé podniky na VaV meziročně o téměř miliardu méně finančních prostředků. Přímá veřejná podpora ze státního rozpočtu meziročně stagnovala na 3,4 mld. Kč. Soukromé podniky v roce 2024 pomocí přímé a nepřímé veřejné podpory VaV financovaly 9,4 % svých výdajů na VaV. V tomto roce také výše daňové podpory VaV převýšila přímou veřejnou podporu ze státního rozpočtu. V minulosti k tomu došlo pouze jednou v roce 2016.

Tab. 4 Veřejná podpora výzkumu a vývoje v soukromých podnicích v Česku podle její formy

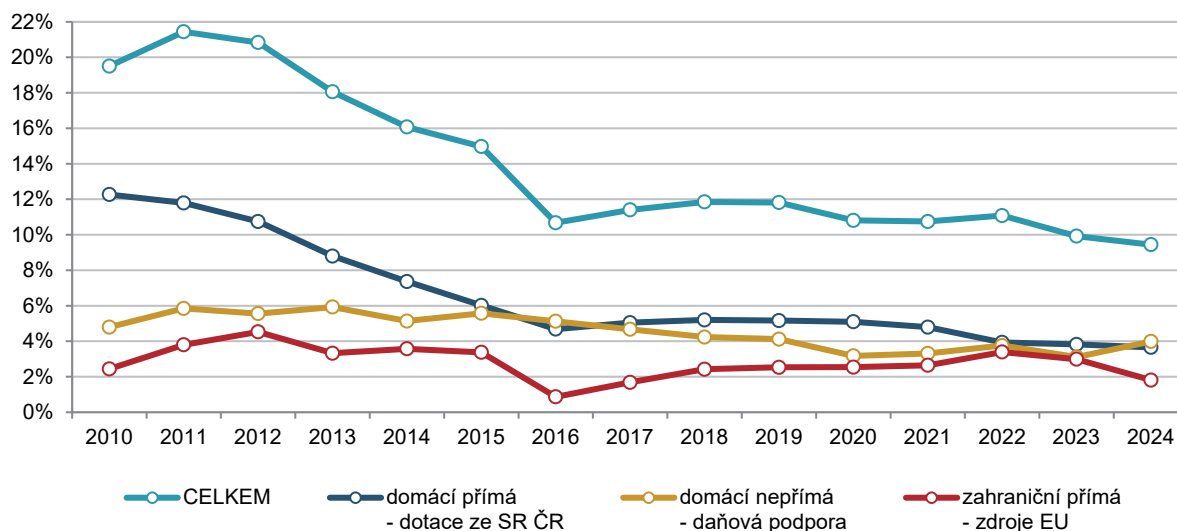
	Mil. Kč			Struktura (celkem = 100 %)			Podíl na výdajích na VaV v soukromých podnicích celkem		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Celkem	9 156	8 703	8 701	100%	100%	100%	11,1%	9,9%	9,4%
Přímá podpora celkem	6 052	5 970	5 031	66%	69%	58%	7,3%	6,8%	5,5%
Domácí - dotace ze SR ČR	3 248	3 350	3 364	35%	38%	39%	3,9%	3,8%	3,7%
Zahraniční - dotace z EU	2 803	2 620	1 667	31%	30%	19%	3,4%	3,0%	1,8%
Nepřímá - daňové odpočty na VaV	3 104	2 733	3 671	34%	31%	42%	3,8%	3,1%	4,0%

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

V letech 2010 až 2024 bylo na VaV v soukromých podnicích ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU vynaloženo celkem 72 mld. Kč. Díky daňovým odpočtům na VaV soukromé firmy ušetřily v tomto období dalších 37 mld. Kč a dohromady tak činila veřejná podpora VaV prováděného v soukromých podnicích 108 mld. Kč. Pokud tuto částku vztáhneme k celkovým výdajům za VaV v soukromých firmách v tomto období, které činily 780 mld. Kč, zjistíme, že prostřednictvím přímé a nepřímé veřejné podpory VaV bylo financováno 14 % nákladů na jejich VaV činnosti. Stejný podíl byl zaznamenán i v roce 2023. Nejvyšší podíl byl zjištěn v letech 2010 až 2012, kdy se pohyboval kolem 20 %.

Pokud srovnáváme výši odečtů výdajů na VaV uplatněných v rámci daňových příznání za daný rok (resp. od ní odvozenou výši daňové podpory na VaV) s celkovými výdaji vynaloženými na VaV v soukromých podnicích získanými z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01, je nutno brát v potaz skutečnosti uvedené v upozornění č. 4 v kapitole 3.1.2 nebo v metodické části.

Graf 21: Podíl veřejných zdrojů na financování VaV v soukromých podnicích v Česku (v %)

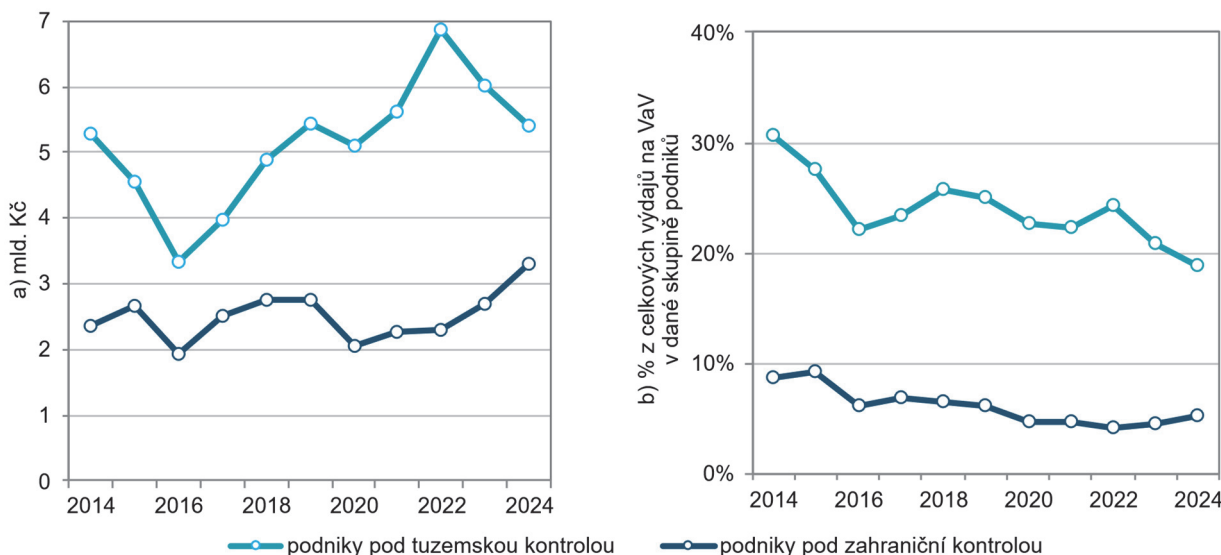

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Podíl přímé domácí veřejné podpory na financování VaV v soukromých podnicích dosáhl svého vrcholu v roce 2010 a 2011, kdy činil 12 %. Od roku 2012 došlo k poklesu těchto dotací jak v absolutním, tak i v podílovém vyjádření, a to až do roku 2016. V roce 2016 získaly soukromé firmy ze státního rozpočtu na VaV 2,2 mld. Kč a došlo tak dokonce k vyrovnání podílů přímé (rozpočtové) a nepřímé (daňové) podpory VaV. V období 2016 až 2021 se podíl podpory ze státního rozpočtu na celkových výdajích na VaV v soukromých podnicích zásadně neměnil a pohyboval se kolem 5 %. Od roku 2022 se podíl pohybuje pod hranicí 4 %. *Podrobněji graf č. 21 nebo tabulka č. 4.*

Soukromé tuzemské podniky získaly v roce 2024 z veřejných zdrojů, ať už prostřednictvím přímé nebo daňové podpory, na VaV 5,4 mld. Kč (graf č. 22). Jedná se o téměř 2krát (o 3,3 mld. Kč) vyšší částku, než takto získaly firmy pod zahraniční kontrolou. Do tuzemských soukromých firem tedy putovalo 62 % z celkových veřejných zdrojů určených na podporu VaV prováděného v soukromých podnicích. Tento rozdíl je způsoben především tím, že tuzemské podniky daleko častěji a ve větší míře využívají přímé dotace na VaV ze státního rozpočtu ČR než firmy pod zahraniční kontrolou. Významnou roli zde hraje i vyšší zastoupení malých a středních podniků.

Graf 22: Celková veřejná podpora VaV v soukromých podnicích v Česku podle jejich vlastnictví

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Veřejné zdroje se v roce 2024 na financování VaV v tuzemských soukromých firmách podílely z 19 %, v roce 2014 to bylo z 31 %. U firem pod zahraniční kontrolou se přímá a nepřímá veřejná podpora na financování VaV prováděného v těchto subjektech v roce 2024 podílela z 5 % v porovnání s 9 % v roce 2014.

Míra zastoupení jednotlivých typů veřejné podpory je odlišná nejen v závislosti na vlastnictví sledovaných podniků, ale i na jejich velikosti (tabulka č. 5). Soukromé tuzemské podniky častěji spoléhají na přímou podporu ze státního rozpočtu ČR nebo ze zdrojů EU než na daňové pobídky. V roce 2024 se přímá podpora podílela z 86 % na celkových veřejných zdrojích využitých k financování VaV v těchto podnicích. V případě tuzemských podniků výrazněji využívají přímou podporu malé a střední firmy, které jen v minimální míře uplatňují daňovou podporu VaV.

Tab. 5 Veřejná podpora VaV v soukromých podnicích podle její formy v roce 2024

	Přímá podpora VaV ze státního rozpočtu ČR				Přímá podpora VaV ze zdrojů EU				Nepřímá (daňová) podpora VaV			
	mil. Kč	celkem =100	% ¹⁾	% ²⁾	mil. Kč	celkem =100	% ¹⁾	% ²⁾	mil. Kč	celkem =100	% ¹⁾	% ²⁾
Celkem	3 364	100%	39%	3,7%	1 667	100%	19%	1,8%	3 671	100%	42%	4,0%
tuzemské	2 904	86%	54%	10,1%	1 356	81%	25%	4,7%	1 149	31%	21%	4,0%
zahraniční	460	14%	14%	0,7%	311	19%	9%	0,5%	2 522	69%	77%	4,0%
podle velikosti												
malé podniky	1 627	48%	59%	16,5%	898	54%	32%	9,1%	247	7%	9%	2,5%
střední podniky	1 303	39%	54%	7,7%	486	29%	20%	2,9%	628	17%	26%	3,7%
velké podniky	433	13%	12%	0,7%	284	17%	8%	0,4%	2 796	76%	80%	4,3%
Sekce CZ-NACE												
Zprac. průmysl (C)	1 083	32%	27%	2,4%	613	37%	15%	1,4%	2 325	63%	58%	5,2%
ICT (J)	404	12%	27%	1,6%	407	24%	27%	1,7%	698	19%	46%	2,8%
Prof., V&T (M)	1 399	42%	63%	8,5%	405	24%	18%	2,5%	429	12%	19%	2,6%
ostatní	477	14%	51%	8,0%	242	14%	26%	4,1%	219	6%	23%	3,7%

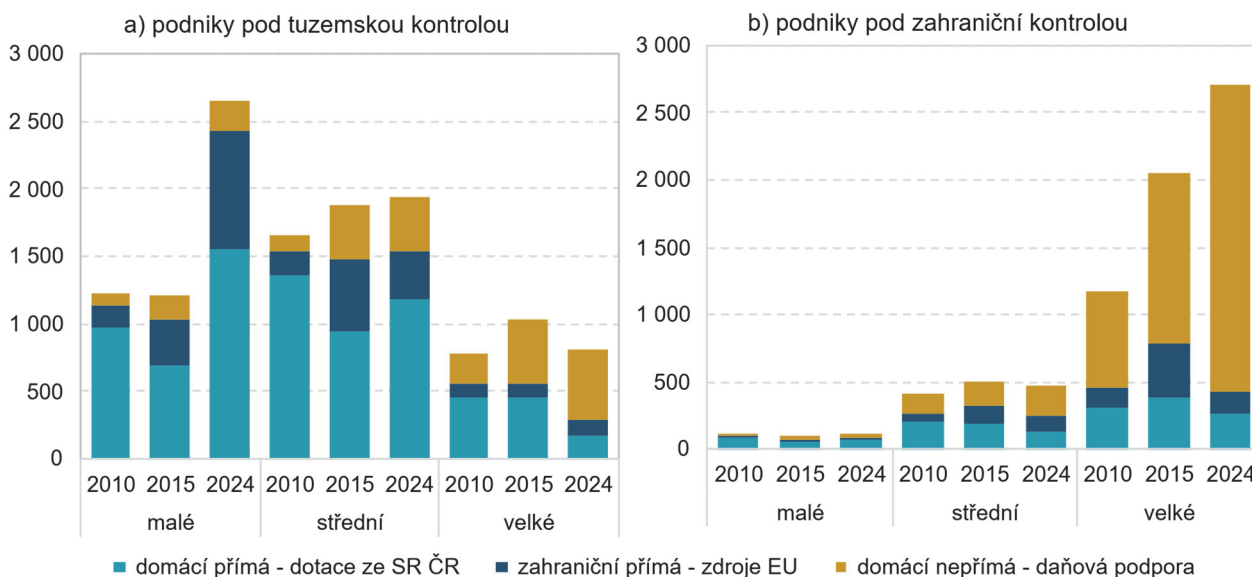
1) Podíl na celkové veřejné podpoře VaV v dané skupině podniků

2) Podíl na výdajích na VaV v dané skupině podniků

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Naopak firmy pod zahraniční kontrolou, pokud ovšem využívají při financování své VaV činnosti veřejné zdroje, sahají mnohem častěji po daňové podpoře VaV. V roce 2024 se u nich daňová podpora VaV podílela na celkových veřejných zdrojích využitých na financování VaV z 69 %. U velkých podniků dosáhl tento podíl 84 %. Ovšem i u firem pod zahraniční kontrolou malé a střední podniky využívají více přímé veřejné dotace na VaV než daňovou podporu. *Bližší údaje za vybrané roky viz graf č. 23.*

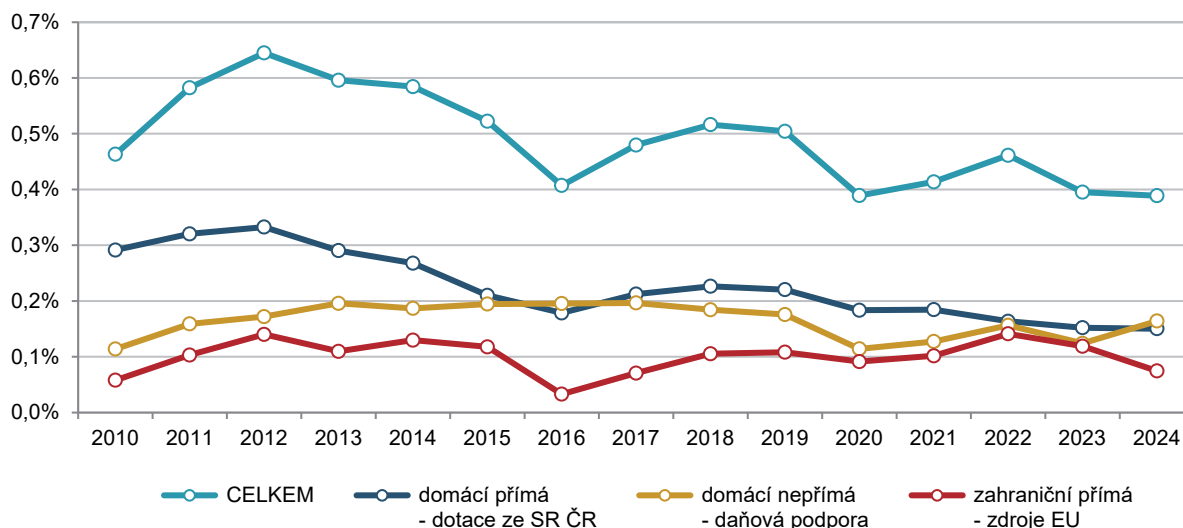
Graf 23: Financování VaV v soukromých podnicích podle jejich vlastnictví, velikosti a typu veřejné podpory v letech 2010, 2015 a 2024 (mil. Kč)

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Graf č. 24 ukazuje podíl celkové veřejné podpory VaV v soukromých podnicích na výdajích státního rozpočtu celkem. V roce 2024 dosáhl tento podíl 0,39 %. Nejvyššího podílu bylo dosaženo v roce 2012, a to 0,64 %. V roce 2024 převýšil podíl daňové podpory VaV (0,16 %) přímou podporu ze státního rozpočtu (0,15 %). Naposledy se tak stalo v roce 2016. Podíl veřejné podpory ze zdrojů EU se meziročně snížil z 0,12 % v roce 2023 na 0,07 % v roce 2024.

Graf 24: Podíl veřejné podpory VaV v soukromých podnicích na výdajích státního rozpočtu celkem (%)

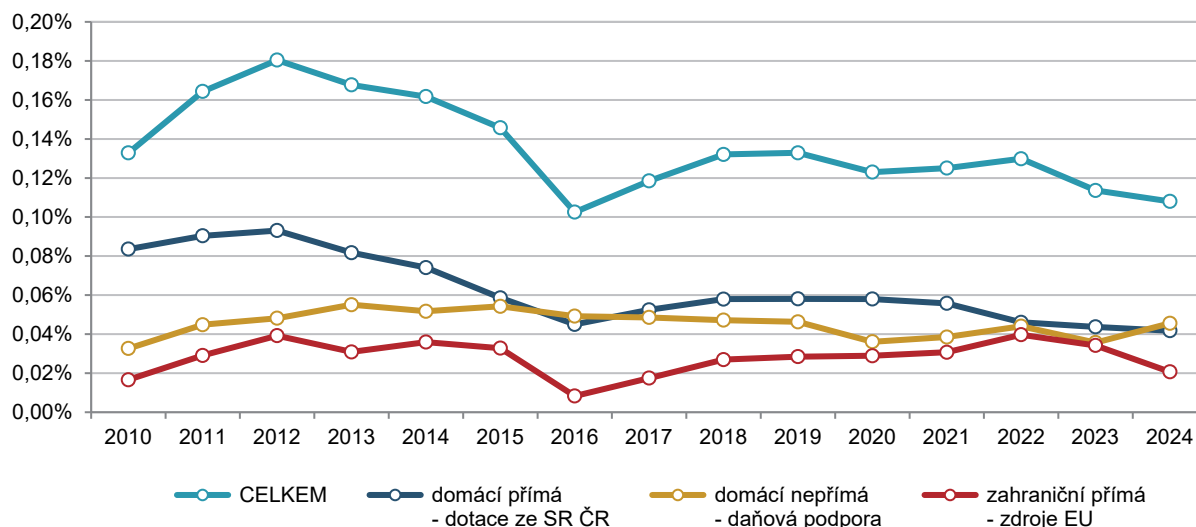
Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Pokud bychom od celkové veřejné podpory odečetli financování ze zdrojů EU, tak se v roce 2024 celková domácí veřejná podpora VaV v soukromých podnicích podílela 0,31 % na celkových výdajích ze státního rozpočtu ČR. Opět nejvyšší byl tento podíl v roce 2012, a to 0,57 %. Podíl daňové podpory VaV na výdajích státního rozpočtu dosáhl v roce 2024 hodnoty 0,16 %. V období 2013 až 2019 se tento podíl pohyboval na úrovni 0,20 %.

Celkový objem veřejné podpory VaV, na níž dosáhly soukromé podniky v roce 2024, odpovídal podílu 0,11 % hrubého domácího produktu (dále HDP). V období 2017 až 2022 dosahoval tento podíl hodnoty 0,12 % až 0,13 %. V případě daňové podpory VaV činil v roce 2024 podíl na HDP 0,05 %. Přímá domácí podpora VaV u soukromých podniků dosáhla podílu 0,04 % HDP, stejně jako v roce předchozím. V případě zahraniční veřejné podpory ze zdrojů EU podíl meziročně poklesl z 0,03 % v roce 2023 na 0,02 % v roce 2024. *Blíže viz následující graf č. 25.*

Graf 25: Financování VaV v soukromých podnicích v Česku z veřejných zdrojů jako podíl na HDP

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01